

מגיד: המשלוח נמצא לידה
נבחן שימצאו ברשימה חומרי
עוד אטורים או יחבט נחוצות
יענע בתו מורה עד כדי החזקתו
מהזוגי ברטי עתה

ד"ר חיים שפירא

משפט ושיפוט בתקופת המשנה והתלמוד

תשע"ג; מועד א

7

מס' קורס: 01-569-99

משך הבחינה: שעתיים

חומר עזר: אין.

ענו על שלוש שאלות (מתוך ארבע). עד שני עמודים לכל שאלה (חריגה קלה מותרת).
נמקו את תשובותיכם ובססו אותם על המקורות. במקום שיש דעות שונות עליכם לפרטן.
בהצלחה!

1. משפטו של ישו הנוצרי

- א. בקטע הבא מתאר יוסף-בן מתתיהו בקצרה את חייו ומותו של ישו.

2552

ובאותו זמן היה ישוע איש חכם, אם מותר לקרוא לו בשם איש, שכן היה עושה מעשי פלא והיה רבם של הבריות, שקיבלו את האמת בהנאה. והוא משך אחריו יהודים רבים וגם מן ההלנים. הוא היה המשיח. וכשהוציא פילטוס את דינו לתלייה על פי מסירתם של האנשים הראשונים במעלה אצלנו, לא פסקו מלאהוב אותו אלה שאהבו אותו תחילה, שכן נתגלה אליהם ביום השלישי והוא שוב חי, לאחר שנביאי האלוהים ניבאו עליו דבר זה, וגם רבבות נפלאות אחרות. (קדמוניות היהודים יח, ג 63-64).

עמדו על הבעייתיות שבקטע זה (התייחסו לביטויים ספציפיים) והסבירו מה וכיצד ניתן בכל זאת ללמוד ממנו על משפטו וצליבתו של ישו?
- ב. לפי המקורות הנוצריים (האוונגליונים), האם עמד ישו למשפט לפני הסנהדרין? באלו עבירות הואשם?
- ג. מהם הקשיים המשפטיים במסורת הנוצרית על משפטו של ישו?
- ד. מהן האפשרויות ליישובם של הקשיים הללו?

2. סמכות השיפוט

מה היה היקף סמכות השיפוט של היהודים מבחינת הדין הרומי לאחר חורבן הבית השני (בין השנים 70 – 400 לספירה)? התייחסו לדיני נפשות ולדיני ממונות, וכן להבדלים במידה שהיו הבדלים לאורך ציר הזמן.

3. מערכת המשפט

- א. תארו את סוגי בתי הדין היהודים שפעלו בארץ ישראל בתקופת התלמוד (לפי גדליהו אלון).
האם היו אלה בתי דין קבועים או ארעיים? מה היה מקור כוחם? מי היו הדיינים? לפי איזה דין דנו?
- ב. התלמוד הירושלמי (ביכורים פרק ג ה"ג). מתאר התקפה של חכמים על מינויים בלתי ראויים:
ר' מנא מיקיל לאילין דמיתמניי בכסף (ר' מנא היה מביזה את אלה שהתמנו בכסף). ר' אימי קרא עליהון (קרא עליהם): "אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם".
לאילו תפקידים התמנו ומי מינה אותם? כיצד מסביר גדליהו אלון את המינויים הללו ואת ההתקפות עליהם?
- ג. לפי ההלכה התלמודית, מי כשר להיות דין? מיהו דין מומחה? איזה מומחיות הוא צריך להציג (באלו תחומים)? מהם יתרונותיו של דין מומחה על פני דין הדיוט?

4. עיינו במשנה מסכת סנהדרין, ג, א:

- (א) דיני ממונות בשלשה. זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד ושניהן בוררין להן עוד אחד, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: שני דיינין בוררין להן עוד אחד.
- (ב) זה פוסל דיינו של זה וזה פוסל דיינו של זה, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אימתי בזמן שמביא עליהן ראיה שהן קרובין או פסולין אבל אם היו כשרים או מומחין אינו יכול לפוסלן.
- (ג) זה פוסל עדיו של זה וזה פוסל עדיו של זה, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אימתי, בזמן שהוא מביא עליהם ראיה שהן קרובים או פסולים אבל אם היו כשרים אינו יכול לפוסלן.
- א. כיצד נבחר בית הדין של שלשה לפי ר' מאיר וכיצד לפי חכמים? נתחו את יתרונותיה של כל שיטה.
- ב. בתלמוד הירושלמי תהו על שיטת ר' מאיר, ובעקבות זאת נחלקו בדבר אמוראים. ריש לקיש אמר: "בארכאות שבסוריה אמרו" ואילו ר' יוחנן אמר "אפילו בדיני תורה". בתלמוד הבבלי הובאה רק דעתו של ר' יוחנן: "בערכאות שבסוריא שנו".
מהם ערכאות שבסוריא? הסבירו את שתי הדעות בתלמוד. מדוע בבבלי הובאה רק דעה אחת?
- ג. מה מקומו של בית הדין הנברר במערכת המשפט, האם היה זה בית הדין הרגיל או בית דין אלטרנטיבי? מה ניתן ללמוד מלשון המשנה? מה נראה מן ההקשר וממקורות אחרים? התייחסו לשיטות השונות במחקר.
- ד. כיצד אפשר להסביר את הזכות של בעל דין לפסול את עדיי של יריבו?